

5371 018.20.28

RUSSISCHE KAUWEN (Corvus monedula soemmeringii) in de Kempen.

De RUSSISCHE KAUW (Corvus monedula soemmeringii) is een ondersoort van de bij ons voorkomende vorm (C.m.spermologus) en is afkomstig uit Rusland, West- en Midden-Siberië (Coombs 1978).

Over het voorkomen in Nederland is feitelijk vrij weinig bekend en bij mijn weten is er sinds 1960 (Voous, 1960) niet of nauwelijks meer iets over gepubliceerd.

Ook het beeld van het voorkomen in de Kempen is vrij vaag, hetgeen dan voornamelijk te wijten is aan het feit dat de meeste vogelaars niet attent zijn op het voorkomen en niet of slecht op de hoogte zijn van de kenmerken.

De indruk bestaat echter dat deze ondersoort, althans in sommige (strengere?) winters, zeker niet zeldzaam is. Een paar ervaringen bevestigen dat:

- Enkele jaren geleden werd door Tom Heijnen en ondergetekende wat meer aandacht aan het eventuele voorkomen van "soemmeringii" besteed. Solitaire exemplaren of kleine groepjes van 2 à 4 exx. werden min of meer regelmatig gezien in troepen overwinterende kraaiachtigen (ROEK & KAUW).
- In december 1981 en januari 1982 werden tijdens regelmatige tellingen in Veldhoven tenminste 11 verschillende "Russen" gezien. Getelde oppervlakte ca. 2500 ha.
- 'n Excursie op 31-01-81 (met The en Heleen C.) in de omgeving van de Neterselse en Landschotse Heide leverde 'n 10-tal "soemmeringii" op waaronder enkele zeer fraaie.

Omdat dit een ondersoort is en dus niet strikt gescheiden van "spermologus" bestaan er overgangsvormen met intermediaire kenmerken. Dergelijke vogels worden soms gezien, maar zouden wel eens lastig van SKANDINAVISCH KAUWEN (C.m.monedula) zijn te onderscheiden!

Dit soort probleemgevallen zijn echter in bijna alle gevallen ongedetermineerd gelaten.

Het beste kenmerk van "soemmeringii" is de witte, vaak ietwat langwerpige vlek in de zijhals. Bij "goede" exemplaren geeft dat op enige afstand en van voren gezien het effect van twee "koplampjes"!

Voor verwarring zorgen oude exemplaren van "spermologus": het zeer lichte grijs van hun kop (behalve dus de kruin) lijkt vooral bij sterke zonneschijn in de hals zilverachtig, bijna wit. Doch dit is niet onder alle omstandigheden te zien: houdt de vogel de kop van het felle licht afgewend dan is van een witte vlek niets meer te zien.

Een goede "soemmeringii" heeft onder alle omstandigheden een duidelijke witte vlek in de zijhals. Het is dus zaak een verdachte KAUW langdurig te observeren totdat men zeker is van zijn zaak.

"Soemmeringii" zou ook een wat donkerder buik hebben dan "spermologus" maar dat is niet altijd goed te zien. De SKANDINAVISCH KAUW (C.m.monedula), zeer zeldzaam in Nederland, heeft daarentegen nog 'n lichtere buik en vage witte vlekken in de zijhals (Coombs 1978). Hypothetische overgangsvormen tussen "soemmeringii" en "spermologus" lijken daar dus nogal op en helemaal moeilijk wordt het als we te maken zouden hebben met overgangsvormen tussen "soemmeringii" en "monedula".

Samenvattend: De vorm "soemmeringii" is in de Kempen vermoedelijk een regelmatige wintergast, zij het in kleine aantallen. Gezien zijn noord-oostelijke herkomst is hij in strengere winters ^{meestal} iets talrijker. Helaas ontbreken uit de strenge winter 1978/79 voldoende gegevens om dat te staven.

Het herkennen van "soemmeringii" is bij zuivere exemplaren niet zó moeilijk. Overgangsvormen echter zijn lastig van zowel "spermologus" als "monedula" te onderscheiden, ~~misschien~~ in het veld zelfs onmogelijk.

N.B. Dat ze nog tot laat hier verblijven getuigt de waarneming van 2 exx. te Veldhoven op 29-04-77 (FNe).

Literatuur: COOMBS, F.J. 1978. The Crows, a study of the corvids of Europe.

FRANK NEJTS